

Tots els colors del gris

WILLIAM DALRYMPLE

Segurament, els Estats Units mai no havien estat tan compromesos com ara, en el Pròxim Orient, amb un exèrcit d'ocupació americana a l'Iraq i el president Bush promovent el full de ruta per la pau entre àrabs i cristians. En canvi, l'administració de Bush ha ignorat Síria, lligam físic entre l'Iraq i Israel, i només se n'ha recordat per situar-la com a objectiu d'amenaçes bèl·liques, ocasionalment. No hi ha hagut cap tipus de compromís constructiu amb el veí àrab més poderós de l'Iraq. En comptes d'això, han considerat Síria còmplice extraoficial de l'eix del mal, un país que cal reformar o, millor encara, envair.

És una llàstima, perquè Síria, malgrat algunes polítiques molt condemnables, destaca al Pròxim Orient des d'un punt de vista que els polítics americans haurien de tenir en compte. Aquest aspecte de Síria queda palès, especialment, a Saidnaia, un gran monestir ortodox al nord de Damasc. Aquest monestir sembla més un castell de les croades que no pas un lloc de pregària. Però el que crida l'atenció de Saidnaia és que, una nit qualsevol, hi ha molts més pelegrins musulmans que cristians. A mesura que entres a l'església, t'adones que hi ha, sobretot, musulmans de barba abundosa amb esposes coberetes de vels.

Sembla que els musulmans de base, a Síria, no han oblidat el versicle de l'Alcorà que diu així: "No disputeu contra la gent de l'escriptura (els de la Bíblia, jueus i cristians) si no és amb bones formes, de la millor de les maneres. [...] Digueu-los, doncs: 'Heu de creure en el que ha estat revelat, baixat del cel, per a vosaltres i per a nosaltres. El nostre Déu i el vostre Déu és Únic!'" El pluralisme religiós que metafòricament representa aquesta Església era bastant comú arreu d'Orient. Per tota la regió, fins fa molt poc, els camperols de totes les creences coincidien als sepulcres dels sants cristians per demanar salut per als infants i bones collites.

Els cristians orientals i els musulmans van viure plegats més de cinc-cents anys, perquè servaven un alt grau de tolerància mútua i perquè compartien molts costums, una situació, ara per ara, inimaginable a l'occident cristià. Des de Bòsnia fins a Egipte, cristians i musulmans, i també moltes altres religions minoritàries, feien els possibles per conviure. Si en algun moment aquesta coexistència no fou harmoniosa, sí que va ser, almenys, amb unes poques excepcions remarcables, i fins al segle XX, una mena d'equilibri plural.

Aquests darrers cent anys, però, el pluralisme ha estat substituït per un enduriment de les actituds. Als antics dominis otomans, el segle XX ha vist com s'esfilagarsava d'una manera sanguinolenta aquest complex tapís —ara fa poc a Kosovo i Bòsnia, però anteriorment a Xipre, Palestina, Grècia i Turquia. A tots aquests llocs, el pluralisme ha estat substituït per la polarització salvatge—. Gota a gota, i a vegades amb èxodes tràgics, les minories religioses s'han anat escolant cap a llocs on eren

“Si bé a Síria les llibertats polítiques sempre hi han estat prohibides, i fins i tot brutalment reprimides, el règim d'Al-Assad sí que permet als ciutadans sirians llibertats culturals i religioses”

majoria. Només a Síria s'ha aturat aquest procés: és l'únic lloc on encara podem trobar cinc o sis confessions religioses que conviuen a tot el país.

D'ençà de la victòria de la coalició a l'Iraq, Síria ha hagut de sentir-se dir tot sovint que seria el proper objectiu de la còlera americana. Però el Pròxim Orient no és un lloc on es puguin aplicar els maneigues de bons i de dolents. Allà, la moral no és ni blanca ni negra, sinó que mostra tota la gamma de grisos. La tortura, la repressió de les minories, la imposició de les lleis militars i la violació dels drets humans fonamentals se succeeixen amb tanta freqüència i amb tanta brutalitat tant als

països aliats dels americans com als que no ho són.

Síria ha de fer encara moltes reformes. És un estat unipartidista, els opositors polítics del qual són suprimits, i on la policia secreta omple els centres penitenciaris de presoners polítics que mai no compareixen davant del jutge. L'oposició violenta al règim topa, també, amb una força devastadora, que va demostrar tot el poder que té quan va aturar l'aixecament armat dels Germans Musulmans a Hama, al 1982: van acordonar la ciutat, i hi van morir almenys deu mil persones.

Però el balanç que cal fer-ne, de la política de Síria, també inclou aspectes no tan negatius. Mentre el Pentàgon trau fum, de tant de dissenyar plans d'invasió, quan encara l'Iraq mira de resistir l'anarquia que ha generat la postguerra, i quan els talibans reapareixen al sud de l'Afganistan, cal que considerem el que es perdria si el president de Síria, Baixar al-Assad, fóra destituït.

Malgrat que Síria és un país d'un sol partit, aquesta facció actua deixant fer als ciutadans, sempre que no es fiquen en política. I, si bé les llibertats polítiques sempre hi han estat prohibides, i fins i tot brutalment reprimides, el règim d'Al-Assad sí que permet als ciutadans sirians llibertats culturals i religioses. Ara per ara, aquests drets fan possible que les minories de Síria tinguin una certa estabilitat i seguretat. Un exemple especialment clarificador és la situació de les antigues comunitats cristianes.

En aquells països, i per culpa de la discriminació o de la persecució absoluta a què els sotmeten, els cristians abandonen Orient: dels catorze milions que n'hi ha, i que conformen una minoria, en els darrers vint anys ja n'han marxat dos milions, cap a Europa, Austràlia i Amèrica. Només a Síria han trencat aquest patró. Segons el que em digué un clergue ortodox sirí d'Alep, "a Síria, els cristians s'hi troben millor que enlloc més del Pròxim Orient: a banda del Líban, no hi ha cap altre país de la regió on un cristià se senta en igualtat respecte d'un musulmà". I va afegir: "Si no fóra per Síria, estaríem acabats. És un santuari, un refugi per a tots els cristians: per als nestorians expulsats de l'Iraq, per als ortodoxos sirians i per als armenis expulsats de Turquia, i fins i tot per als palestins cristians expulsats pels israelians el 1948."

La política científica de Bush

Podeu notar la confiança que els cristians tenen en Síria des del moment que trepitgeu el país, especialment si ho feu des de l'est de Turquia. Allà, fins fa molt poc, les llengües minoritàries, com l'arameu, que parlen els cristians ortodoxos sirians, han estat prohibides en les ones i en les escoles. La cristiandat a Turquia oriental és un afer secret, i el Govern hi ha tancat els seminaris. Però travesseu la frontera cap a Síria i trobareu un paisatge ben diferent. Qamishli, el primer poble a la banda siriana de la frontera, és el 75% cristià, i les icones de Crist i les imatges de la Mare de Déu omplen botigues i decoren les finestretes dels cotxes —una exhibició inaudita en comparació amb el secretisme dels cristians a Turquia.

No és difícil trobar-hi una explicació. Al-Assad és alauita, una minoria musulmana que els musulmans sunnites consideren heretge i que bategen despectivament com a “petits cristians”: de fet, alguns experts creuen que la litúrgia dels alauites és, parcialment, d'origen cristià. El pare de Baixar al-Assad, Hafiz, va ser president des del 1971 fins que va morir, l'any 2000, i romangué en el poder gràcies a una coalició entre les minories religioses que li va permetre de contrarestar el pes de la majoria sunnita. Per això els cristians tenen por que, si cau el règim del seu fill, el darrer refugi per a ells al Pròxim Orient desapareixerà, i serà substituït per un altre govern, també fonamentalista, com el de l'Iraq.

Tot això, evidentment, no justifica pas la política repressiva del règim d'Al-Assad, però, en una regió en què la repressió és la norma, en comptes de ser-hi l'excepció, és important de recordar que els encerts i els errors polítics són molt més complexos del que els falcons neoconservadors del Pentàgon volen reconèixer —o fins i tot més complexos del que poden arribar a capir.

*William Dalrymple és autor de
'From the Holy Mountain:
Travels Among the Christians of the
Middle East i White Mughals: Love
and Betrayal in 18th-Century India'*
© The New York Times — EL TEMPS
Traducció: Maite Insa

Què tenen en comú les armes de destrucció massiva i les cèl·lules mare? La controvèrsia pel que fa al suposat arsenal que l'administració Bush adjudicava a Saddam Hussein és un *déjà vu* per als qui ja vam fer el seguiment de la primera gran decisió política del president, ara fa dos anys: la recerca amb cèl·lules mare embrionàries humanes, que podrien ajudar a tractar moltes malalties.

L'agost del 2001, el president Bush va anunciar una política de “compromís” que limitava el suport a la recerca amb línies de cèl·lules mare ja obertes. Cadascuna d'aquestes línies l'aconsegueix un laboratori, a partir de l'extracció de minúscules cèl·lules mare d'embrions humans, que solen provenir de fertilitzacions *in vitro*.

La posició de l'administració mirava de calmar els grups antiavortistes, sense ofendre els científics ni els pacients, i tenia una certa justificació en el fet que, segons al·legaven alguns, els científics ja havien creat dotzenes de línies d'aquesta mena. Però, després que l'administració anunciara la mesura, la veritat va trobar el camí: moltes de les línies ni tan sols existien, i algunes ja no eren disponibles per als científics.

Dos mesos abans, el juny del 2001, els científics van tenir coneixement de les mesures que l'administració volia emprendre. Això va encendre els llums d'alerta, perquè els investigadors sabien que només mitja dotzena de línies de cèl·lules mare havien estat descrites en la literatura mèdica, fins llavors.

I, malgrat tots els advertiments, l'administració es va agafar a les xifres que al·legaven que hi havia dotzenes de línies d'investigació obertes i disponibles: “Són diverses, robustes i estan disponibles per a la investigació”. Tot era ficció, i no va durar gaire. El 5 de setembre, davant d'un Senat que l'interrogava sense treva, Thompson va haver d'admetre que només dues dotzenes de línies de cèl·lules estaven preparades i disponibles per ser investigades. Semblava que tota la política en aquest sentit se n'anava en orris. Però va arribar l'11 de setembre, i aquest tema quedà apartat. Ben poca gent es va ado-

nar que, al registre que fa l'Institut Nacional de Salut, el mes de novembre hi figuraven 71 línies diferents de cèl·lules mare. I, malgrat tot, els científics continuaven tenint problemes per aconseguir les cèl·lules. En una petita reunió sobre cèl·lules mare que va tenir lloc el novembre del 2002, vaig sentir que un dels responsables de l'Institut Nacional de Salut admetia que el registre sobre cèl·lules mare era “equivoc”. Pocs dies més tard, sense anunciar-ho prèviament, l'Institut va esmenar el registre d'una manera dràstica, i llavors ja només hi apareixien nou línies.

Per què és tan important aquesta xifra? Després de tot, Thompson va dir al Congrés que el nucli bàsic de recerca en cèl·lules embrionàries de ratolins es fa a partir de només cinc línies de cèl·lules. I això, malgrat que és cert, ens pot fer equivocar: per tal d'identificar aquestes cinc línies òptimes, els científics n'han hagut de crear centenars.

Les cèl·lules humanes tenen unes característiques molt diferents les unes de les altres i fins al final del procés, els científics no poden saber quines són millors per a la recerca.

Douglas Melton, un científic de Harvard, especialista en cèl·lules mare, diu que els investigadors haurien de crear unes mil línies de cèl·lules mare per estar segurs d'una recerca òptima. Vaig contrastar la dada amb Martin Evans, un biòleg de Gal·les, l'especialista més destacat pel que fa a cèl·lules mare de ratolins, i va estar d'acord que allò quadrava molt bé amb l'experiència que ell tenia en aquest camp.

La finalitat de la recerca en cèl·lules mare és beneficiar les desenes de milions de persones que pateixen malalties com ara la diabetis o el parkinson. Aquesta gent mereix que fem tots els possibles per curar-los —i no que ens barren el pas amb polítiques de cara a la galeria.

*Stephen S. Hall és autor de
'Merchants of Immortality: Chasing
the Dream of Human Life Extension'*
© The New York Times — EL TEMPS
Traducció: Maite Insa